

Dagmar Nilsson

berättar för Sture Hjalmarsson 1982-12-04

Jag är född i Skattegården i Boarp 1896-02-17. Min far hette Claes Wilhelm Gustafsson och min mor hette Maria Serafia. Min farmor bodde i kammaren därhemma, där satt hon och vävde och spann och det är hon som lärt mig alla psalmverserna. När hon satt och spann läste hon alltid en psalmvers. Hon var änka då, farfar hade bott där också, men han var död för längesedan så jag kommer inte ihåg honom.

Gården köpte vi på auktion efter far och mor och det är samma gård som Rune och Astrid nu har.

Vi hade en granne som hette Amandus Isaksson, han var handlande och dessutom gick han omkring med påsen och sålde i stugorna. Hemomkring gick han aldrig med påsen utan vi fick gå till hans lilla affär och handla och där fanns lita av varje som man behövde. Tyger som han mätte till med ett alnmått, trådrullar och till och med karameller hade han i glasburkar och dom plockade han i och räknade till med fingrarna och sedan gjorde han en pappersstrut som man fick karamellerna i.

Han gick ända till Göteborg och hämtade sina varor och han hade två ställen där han övernattade när han gick hem med sina varor på ryggen. På ditvägen behövde han bara övernatta på ett ställe för då hade han inget vidare att bära. Påsen som han bar sina varor i var så lång att han kunde ha en del av varorna framför axeln och en del på ryggen. Jag var i hans affär och handlade många gånger när jag hade pengar, hans affär var nog den första som fanns häruppe, tror jag.

Amandus Isaksson och hans hustru Maria Charlotta hade fem barn i livet, tre flickor och två pojkar. Anna, Maja och Fina hette flickorna. Anna var gift med en rallare som hette Karl Johansson och Fina var gift med Johan på Snippen. Pojkarna hette Johan och karl. Johan hade åkt till Stockholm innan jag började minnas och Karl var aldrig gift.

I Bondegärde, som då var komministerboställe, bodde när jag föddes en präst som hette Wettergren, honom minns jag inte, men sedan kom det en som hette Lönnerblad och honom har jag öppnat många led åt. På somrarna var det ju led mellan nästan varje gärde och då brukade man få två öre av Lönnerblad när han kom åkande i sin kärra.

Jag gick i småskolan i Kvarnhult, för en lärarinna som hette Selma Dalén. Hon gifte sig sedan med Karl Bonander från Månsagården och dom reste sedan till Amerika 1905. Karl bodde inte i Boarp när de var fästefolk, dom skulle skriva till varandra, men det blev dåligt med postgången till Boarp då, så jag fick gå ned till landsvägen i Frölunda och möta en postskjuts som gick emellan Dalstorp och Ulricehamn, med hennes brev.

Postgången till Boarp på den tiden sköttes av en som hette Holmén och bodde då på Röjedal, han bar posten från Gällstad till Påbo och när han kom åter till posten i Gårdö så tog han med posten till Boarp på hemvägen, så det kunde bli sent på dagen innan vi fick posten i Boarp.

Holmén efterträddes sedan av Amandus Pettersson och han hade ju cykel, men det hade inte Holmén.

I folkskolan gick jag för Fogelqvist, det var en sträng lärare. Blev han arg kunde han både luggas och slåss. Vi var många barn i klassen, det var innan Bystads skola byggdes, så det var barn både från Torsbo, Bystad och Rånnaväg.

Fogelqvists pojkar Gösta och Torsten gick också samtidigt som jag. Vi började skolan kl. 9 och så höll vi på till kl. 4, med en 10 min. rats varje timma och en middagsrast på 1 tim. Man fick ha med sig matsäck, några smörgåsar och en flaska kall mjölk. På vintern när det var kallt fick vi sätta upp mjölkflaskorna runt omkring kaminen för det kunde ju hända att den hade frusit på vägen till skolan.

Jag bar en mjölkflaska med 5 liter mjölk från Bensgården till Fogelqvist de dagarna jag gick i skolan, de dagar jag inte gick så bar Sigrid Pettersson. För detta så fick vi två kronor vardera för varje termin.

Det kunde vara rätt så svårt för en liten flicka att bära den tunga flaskan, särskilt om det var snö, men då kunde Fogelqvist ibland skicka sina långa pojkar att möta oss på halva vägen. Gunnar Larsson i Frölunda gick i samma klass som jag, hans far hette Teodor Larsson.

Han och Fogelqvist och kanske några till kunde festa om riktigt ibland, till långt frampå nätterna. Dagarna efter de hade haft sådana fester fick vi långa raster och ibland undrade vi varför vi inte fick gå in.

Kunde vi inte våra läxor ordentligt fick vi "sitta efter" och läsa på läxorna. Vid sådana tillfällen kunde fru Fogelqvist komma och säga till när vi fick gå hem och då kunde det vara nermörkt innan vi fick sluta.

Jag minns hur socken magasinet såg ut men jag var aldrig inne där. Senare när jag blev äldre och var på Höga och hjälpte till, talade Welli Thomaeus om hur

det kunde gå till när de fattiga skulle ha lite brödsäd.

Idor Johansson i Kullabo var med och skulle dela ut och en gång hörde Welli att han sa: ”Det går an att slänga i lite havre med.” Dom som skötte utdelningen skulle ju ha en viss tilldelning av säd för sina besvär och då sa Welli till Johansson: ”Då hoppas jag att Johansson slänger i lite extra havre till sig själv också.” Hon var inte rädd för att säga till när det behövdes och hon tyckte de var obarmhjärtiga mot ”fattighjonen”, som det hette på den tiden.

Jag gick och läste för kyrkoherde Thomaeus, det var en snäll präst och vi var 51 stycken läsebarn. Vi var hemma hos honom en gång och fick kaffe, vi hade väl samlat in en krona var till honom tror jag. Prästgårdsarrendatorn bodde då i ett gammalt hus som låg nära kyrkogården och då fanns det kyrkstallar som bönderna fick ställa in sina hästar i, en låg nere vid telefonstationen och så var det arrendatorns uthus.

Det var mycket folk i kyrkan på den tiden och vi barn fick ofta sitta i knät på de äldre. Stolarna gick i tur och ordning, vi hade för det mesta vår plats i det bakre kvarteret. Jag kommer ihåg ”Kyrke-Johanna”, hur hon eldade i den stora kaminen men det var ändå så kallt att sätta sig på bänkarna på vintern.

Jag var ofta med farmor, för hon gick till kyrkan varenda söndag och hon hade med sig en schal som hon bredde ut och så fick vi sitta på den. Då var man tvungen att följa med till kyrkan antingen man ville eller inte. Mor hann inte alltid följa med, för hon hade ju många att sköta om, men jag var ”farmora tös”, för hon hade burit mig till dopet i Bondegärde, det var då bara att ta en schal om mej och gå upp till prästen och få mej döpt. Men sedan flyttades ju komministerbostället från Bondegärde till Marbäck.

Vi satte kardor åt Andreas Larsson i Frölunda och i Jonagården bodde en gubbe som hette Sandstedt och han gjorde ”kåretinnar”. Dit fick vi barn gå och hämta sådana och sedan fick vi också hjälpa till att sätta dessa ”tinnar”. Det skulle vara nära tusen styck sådana i en karda och då fick vi ett öre styck för en karda. Det är sådana händelser som man inte glömmer.

På julkalasen skulle alla byborna vara med, men inte barnen förstås, då kunde det allt hända att inte gubbarna var riktigt nyktra när dom kom därifrån. Far hade en tredingskusin som hette Gottfrid Svensson och bodde i Danstorp, han tålde inte så mycket sprit, men var väldigt rolig när han fått lite lagom. Han hade en ”vass” käring som hette Maja och hon hade en dotter som hete Emerentia. Jag har hört berättas att när vi gifte oss så var det ju bröllop och det var vinter och snö.

Det var ju vanligt att ungdomen och även äldre då skulle gå och ”skåda bruden”. Gottfrid Svensson var ju bland gästerna men var tvungen att gå ut i snön och pinka. När han var färdig sade han, det hör till saken att han alltid ”pratade i näsan” : ”jaha, nu har jag gjort färdigt och nu har nog groggarna kommit fram.”

I våran hage låg en stuga och där bodde ett folk som dom kallade ”Tummes”.

Dom levde på att sätta kardor och det var rätt vanligt på den tiden.

Den gamla gumman hette Lotta och hon hade cancer i bröstet så det föll bort bit för bit. Där var en pojk som hette Kalle, han var ett år äldre än jag. Där var en tös som hette Maria och hon hade en dotter som hette Tekla, som sedan gifte sig med Nathanael och dom bodde nedanför Nydal. En dotter hette Augusta och det var hon som hade barn ihop med ”Tomten”. Han försökte att neka, men det gick inte för hon hade varit piga där. Kalle flyttade sedan till Borås och fick arbete på ett färgeri.

Vid Dunderbacken, lite hitom det nya huset, bodde förr i en liten lågstuga två gamla gummor, den ena av dem var moster Anna Sofia och hon hade en dotter som hette Kristina. Längre ned i Franzéns hage bodde en gumma som hette Johanna och hon vävde förklädestyger och andra tyger som dom hade förr i världen. Den lilla lågstugan låg närapå i ett kärr, för när det var blött så var det svårt att gå dit, då fick man hoppa på stenarna för att klara sig torrskodd. Men den gumman var så nöjd och belåten ändå, jag var där ofta med råmjölkspannkaka när korna hade kalvat. Det var vanligt på den tiden att komma ihåg de gamla på det viset.

I Gudmundsgården bodde en liten gubbe som hette Vidlund och han hade en fru som ”bakat åtta kakor bröd och inte haft en människa till hjälp”. Det hade vi till ordstäv hemma i byn när vi bakat och var lite ”försatta”. ”Ja får väl säga som Vidlundskan att jag bakat åtta kakor bröd och inte haft en människa till hjälp.”

I Gårdö bodde en gumma som kallades ”Socker-Manda” hon gick omkring och sålde sockerringar och till julen sålde hon hästar och gubbar av pepparkaksdeg s.k. ”pepertyg” som man skulle ha på sin ”jula-hög.”

I Boarp på Carl Petterssons mark, där Gunvor och Henry har byggt nu låg förr en liten stuga som dom kallade ”svärmora”. Gumman gick under namnet ”Boarpa svärmor” trots att hon bara hade en pojk som hette Johan. ”Svärmor” hade en gammal gumma inneboende hos sig som hette Fia. Denna Fia hade ros i sina fötter och det var meningen att ”Svärmor” skulle sköta om henne. Hon hade

väldigt svårt för att gå, jag vet att när hon skulle gå upp till Bondegärde så kröp hon över en stenmur där dom hade tagit bort några stenar och så hade hon en käpp i var näve.

I Bondegärde bodde en arrendator som var från Korpebo och dom var väldigt snälla mot henne. Johansson hette arrendatorn det minns jag. Innan den stackars Fia dog så ramlade den ena foten av henne och låg lös i sängen. Welli Thomaus skulle gå och se till henne och hon har talat om det och hon tyckte att det var förfärligt.

Dom hade satt in en kokespis i den öppna spisen i rummet, så att dom skulle kunna laga sig lite mat där. Ute i köket fanns det bara en brandring att laga på och där var lika kallt som det var ute för det var bara brädväggar där.

”Klasa-Finas” stuga låg nere i Gudmundsgården. Hon hette väl Johanna Josefina och var gift med en som hette Karl Johan Petersson, han var lite halt och gick med handel. Han hämtade sina varor i Borås men han gick aldrig hemmaomkring med sin handel.

Till ”Blomma-Kalles” bodde Kalle och Maria och dom hade några barn, däribland ”Blomma-Johan” som sedan flyttade till Nöden. Maria hade en dotter innan hon gifte sig som hette Signe, men vem som var far till henne vet jag inte.

Johans på Snippets far och mor bodde i en liten lågstuga som låg neråt hagen till. Anna gifte sig med en som hette Johan Hagberg och de bodde på Kvarnhult. Johan var bleckslagare och lagade trasiga blecksaker och satte nya bottnar i gamla hinkar åt folk i Boarp.

Vi hade en skomakare i Boarp som hette Pettersson, han gjorde många skor och stövlar åt folk. Till oss barn gjorde han båda skorna efter samma läst, så det blev inga höger-och vänsterskor. De var inte goda att gå i till en början, innan man fått ”vänga sek ve dom.” Men de gjordes så stora att man fick ha grova sockar i dem och så småningom blev det en sko som passade till vardera fot.

Förre soldaten Björn i Röshult gjorde träskor. Anders Björn och jag har talat om detta. Anders fru Rut och jag var lika gamla, hon var från Knapagården och vi har varit tillsammans även sedan vi blev gifta.

Dagmar Nilsson

Boarp, Gällstad

17/2 1896 – 27/4 1985